

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto K 4.— za pol leta „ 2.— za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja upravnštvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice št. 5. List se pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri gospodu Novak-u na velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 15 h, dvakrat 25 h, trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo do srede opoldne.

Štev. 27.

V Mariboru, dne 5. julija 1900.

Tečaj XXXIV.

Slovenski narodni ponos.

XI.

»Jaz sem Slovan z dušo, s telom, to priznavam svetu celom!« Tako radi pevamo, in ponos nam širi srcé, kadar se nam mogočni akordi te slovanske pesmi vlivajo v dušo; a ne le pevajoče, ampak vedno nas naj napolnjuje čvrst slovenski ponos, vedno naj vsak izmed nas tudi čuti, da je Slovan. Kakor se n. pr. s ponosom zavedaš, da si kristjan (če kristjanstvo razumevaš), da si poštenjak, ki nimaš na vesti niti najmanjše krivice, da si vesten oče svojih otrok, da si za vso župnijo vzgleden mladenič, tako naj ti je tudi do smrti zvest mogočen ponos, da si Slovan.

»Slovan« za vsakega izmed nas ni le beseda, toliko vredna kakor na pr. Francoz, Šved, ampak nje vsebina je velikanskega pomena. Daj si to v kratkem razložiti!

Ti si ud družine; oče, mati, sestra in ti, vsi čutite, da spadate drug k drugemu, da v človeški družbi skupaj tvarjate neko majhno celoto, v kateri skrbite vsak za blaginjo drugega, varujete vsak čast svojega sodruga, in vsakega pojedinca izmed vas navdaja ponos, če vaša celota, t. j. družina, v dobrem napreduje in se pred svetom spoštuje.

Vaša družina, ki sestaja, kakor smo rekli, iz štirih ljudij, pa je zopet člen večje skupščine, namreč rodbine ali zlahte, ki jo družijo, dasi nekoliko rahleje, vendar še vedno dovolj trdne rodne vezi; in tudi zlahta čuti skupnost, se med seboj podpira in varuje

in je ponosna, če se je jeden njenih udov odlikoval, pa se zopet čuti osramočeno, če se je zoper čast pregrešil. Samo od sebe se razume, da udje družine kakor rodbine govorijo jeden in isti jezik; vendar se ta-le v raznih krajih suče nekoliko drugače.

Tiste rodbine, ki so si po jeziku najbližje, pa se zopet nekamo družijo tesneje in tvarjajo celoto, namreč narod, ki tudi svojo skupnost čuti, dasi se tudi s sosednimi rodbinami izven sebe še prav dobro razumeva; tako so nastali na pr. slovenski, srbohrvatski, bulgarski, ruski, poljski, češki in lužičkosrbski narod. Vsak izmed njih varuje svojo narodno čast, skrbi za skupni ali takozvani narodni imetek, se skupno raduje in skupno žaluje.

Vendar se zraven tega vsak posamezni člen naroda še zanima tudi za blaginjo in gorje sorodnega naroda, da, celo vsakega nje pojedinca, približno kakor da bi ta bil ud naroda njegovega. Skupščina, sestajajoča iz poprej imenovanih narodov zove se slovansko pleme. Narodi tega plemena so po krvi in jeziku med seboj bolj sorodni nego z vsakim katerikoli narodom izven njega; nekateri si stoje tako blizu, da jih še prav razločevati ni mogoče, kakor na pr. Slovence in Srbohrvate, ali Srbohrvate in Bulgare; saj se ne ve, kam bi se Kajkavci, ki vežejo prva dva naroda, in Slovani, govoreči macedonsko narečje, ki veže zadnja dva, naj djali, ali k Srbohrvatom ali k Bulgarom. Toliko le za primer.

Slovenski narodi pa se svoje skupnosti, hvala Bogu, tudi posebno močno zavedajo; oni čutijo med seboj tako tesno sorodstvo,

da se slovansko pleme raje smatra le za narod, narodi pa imajo za oddelke, ki govore le razna narečja jednega in istega jezika. Med slovanskimi narodi vlada v resnici bratska ljubezen, ki ni pena, ki se, kadar treba, tudi kaže v dejanju. To nikakor ni prikazen, ki se pri drugih plemenih razumeva sama od sebe. Angleži in nizozemski Buri sta naroda istega, namreč germanskega plemena; ali kako so se mesarili in se skušajo pokončati še danes? In kateri germanski narod se je zavzel za krivično preganjanega slabjšega brata? Nobeden še niti prsta ni ganil. Seveda nastane, kakor včasih med brati, tudi med slovanskimi narodi tu in tam kako neskladje, ki pa zopet mine in slovanske celokupnosti prav nič ne ruši; pač pa lahko z veseljem konstatiramo, da gojijo slovanski narodi, odkar se je slovanska misel probudila, bratstvo od dne do dne z večjo ljubeznijo, tako da na to bratstvo lahko stavimo najlepše upe za bodočnost.

Slovansko pleme je človeštva zadnji in največji del, čez katerega se razširja naš čut bratske vzajemnosti. Vsak Slovenec ima se torej tudi smatrati Slovana in da mu je to naj vir novega ponosa, hočemo sedaj dokazati.

Drugi slovenski katoliški shod.

Ljubljanski pripravljalni odbor za drugi slovenski katoliški shod pošilja ta-le oklic: Katoliški Slovenci! Minilo bo skoro osem let, odkar se je v Ljubljani sešel prvi slovenski katoliški shod. Komu na slovenski

Listek.

Materina kletev.

Resnična povest. M. T. Savinjski.
(Konec.)

Slonel sem tik vrat. Damen Coupé je stalo nad njimi zapisano z debelimi črkami. Bile so res same žene, gospe in gospodičine v njem.

Vrata so bila poluodprta in le zgoraj zastrta s temnozelenim zastorom. Nisem se zanimal za družbo, še manj za nje pogovore, četudi bi sleherno besedo lahko umel. Kajti, kakor je že navada v železniških kupejih, vsi so govorili na glas.

No kmalu so se utrudili. Le dve, že precej postarni gospe — sodil sem to po glasu — sta živo govorili naprej.

Nehote sem postal pozoren, ko je jedna izmed njih povzela besedo, da pripoveduje o nesreči, ki se je v njeni domovini pripetila nekemu trgovcu Kostniku.

Kostnik — vzdramim se — to ime sem že slišal — ah res, danes je je imenoval ravnatelj v zavodu ter rekel, da je nesrečni oče obeh slepih deklic nek trgovec »Kostnik«. Nehote sem odstopil od vrat ter se postavil k nasprotnemu oknu in napeto poslušal.

»Vi ne verjamete, kako brezsrčni utegnejo biti možje, ako se dajo voditi pred sodkom. Ravnajo brez premisleka — brez srca, tako tudi ta Franc Kostnik! Druge in sebe je pehnil v nesrečo. In zdaj nima več veselega trenutka« reče gospa.

»Kaj pa je bilo z njim — povejte, povejte, bo nama vsaj hitrej čas minul« sili sopotovalka.

Ni se dala dolgo prositi zgovorna starka in začela je:

»Ta trgovec Kostnik prišel je pred kacicami desetimi leti v naše majhno mesto. Mlad in prijazen človek je bil — postrežljiv in pošten — kaj še je treba več?

Sicer je začel s skromno prodajalno, a kmalu je imel vse kupce iz mesta in okolice okolo sebe.

Najbolj zanimivo za meščana — osobito za dekleta je bilo to, da je bil Kostnik še samec. Le neka priletna žena — Kostnikova Lena — tako so jo imenovali, mu je stregla, opravljala gospodinjstvo. Pravili so, da je daljna sorodnica njegove matere.

A zvedelo se je sčasoma, da si išče novi trgovec družico za življenje. Nemara si bo izbral katero domačo cvetko — upale so matere, saj ni bilo slišati, da ima kje nevesto.

Kar se že vedno godi v takih slučajih: ugibalo, sodilo, obrekovalo in opravljalo se

je mnogo. Mamice so stikale glave, in da je bil trgovec Franc s katero Tinko ali Anko prijaznejši kakor s vsemi drugimi — in če tudi ni bil — brž je bil skovan sklep. Glejte, ta je prava! Tinko bo vzela.

Da vam povem, jaz imam v tej stvari dobre oči. Koj, ko je prišel Kostnik k nam, rekla sem: »Ribarjeva Minka bo njegova nevesta in nobena druga.«

Veste, ta Minka je bila cvet našega mesta. Ljubeznjiva, krotka in pohlevna deklica — a tudi delavna in pridna — gospodinja skoz in skoz. Mati njena, vdova po gostilničarju Ribarju, je vodila sama gostilno, dočim je deklica imela na skrbi vse drugo gospodarstvo. In imeli so ga veliko. Bili so precej premožni.

To Minko torej si je izvolil trgovec Kostnik za svojo nevesto.

Jaz sem — seve — že vedela prej, da bode prišlo tako. Saj sta bila kakor ustvarjena drug za drugega. Oba velika, mlada in lepa — on izboren trgovec, ona pridna gospodinja — in rečem vam, vsi smo se veselili novega para.

Vse je zavidalo nevesto Minko, vse čestitalo ženinu Kostniku. In ljudje so trdili, da se zelo ljubita. Ž njim, s Kostnikom namreč nisem govorila o tej zadevi, — pač pa nekoč z Minko.

zemlji ni znano, kako važen, kako potreben, kako koristen je bil ta shod? V nejasnost tedenj razmer je posvetil z lučjo neminljivih katoliških načel, boječim je vžgal pogum, neodločnim je pokazal pravo pot, in katoličane je združil s trdno vezjo.

Veselo je vskliko novo življenje pod vplivom prvega slovenskega katoliškega shoda. Požrtvovalni domoljubi so se z vnetim srcem posvetili delu katoliške omike. Vzcveteli so novi družabni organizmi v duševni in gmotni prospeh našega ljudstva.

Pa nove nevarnosti kličejo k novemu delu. Koliko se je izpremenilo od prvega slov. katol. shoda! Nevarnosti, ki smo jih prej slutili, stojé pred nami odkrito, jasno, izzivajoče nas na ponovljeno delo.

Liberalstvo je stopilo iz megle nejasnosti in se je razvilo v radikalno protiversko stranko, ki v boju zoper cerkev ne išče več nobene krinke, ampak se druži očitno z vsemi, ki izpodkopujejo krščanstvo. Nasproti si stojita samo še katoliška cerkev in očitno brezversstvo. Kar je vmes, ne more ostati brez barve, stopiti mora na desno ali na levo.

Ali ni protikatoliško gibanje privedlo do uničujočega boja med narodi, v katerem mora močnejši pokončati slabejšega, do boja, v katerem naš narod slovenski mora propasti, ako se ne požive večna načela pravičnosti, katerih poklicana varihnja je katoliška cerkev?

Ali ni liberalizem med stanovi vnel onega brezobzirnega, neusmiljenega bojevanja za obstanek, v katerem je brez brambe gospodarsko slabjši, onega boja, v katerem mora shirati slovensko narodno gospodarstvo, ako se ob zadnji uri ne zatečemo k načelom krščanske pravičnosti in jim v javnosti pomoremo do zmage?

Za to tako naporno kot zaslužno delovanje pa je treba združiti vse dobro misleče Slovence, utrditi naše bojne vrste, treba je oživiti med nami složnega duha celokupnosti, kateri je vedno priklil iz katoliških idej, karkoli so prodrle v javnosti.

Človeštvo ob koncu XIX. stoletja, ki je tako bogato najrazličnejših iznajdb in izumov, ne more se veseliti svojega napredka, ako mu je razum otrovan z verskim dvomom, ako mu je srce omrzelo do najvišjih blagrov, ako propadajo celi slojevi, ako v javnosti večni zakoni pravice in ljubezni nimajo veljave. Veliki, bogati, nadarjeni narodi, stoječi na vrhuncu materialne kulture, so propadli, ko so zabredli v oni tok brezverskega mišljenja, v katerega tira nas protikatoliška agitacija.

Neovirano gospodstvo materialnih sil, svobodno nasilje nenravnih načel, očitno za-

ničevanje katoliških nauk — ti so vzroki, ki ovirajo naš napredek.

Zato pa ljudstva povzdigujejo svoje poglede k luči resnice in pravice, ki jim sije iz neminljivih božanstvenih nauk katoliške vere.

Katoliški Slovenci! V velikem, važnem času živimo. Zasijala je doba, ki hoče iz razvalin sezidati novo stajbo krščanske omike.

Katoliška zavest se vzbuja, krepi in raste, in srečnejši narodi, nego smo mi, vidijo v njej poroštvo boljše bodočnosti.

Tudi mi, katoliški Slovenci, ne smemo zaostati. Ona vera, ki jo je Odrešenik sveta prinesel na svet, ima zdravilo tudi za naše rane, ima moč, ki bo utrdila tudi našo slabost.

Ob meji dveh stoletij, izučeni po bridkih izkušnjah, v slutnji prihodnjih viharjev, kličemo Vas torej, katoliški slovenski bratje, na »drugi slovenski katoliški shod«, kateri bo zboroval v Ljubljani drugi teden meseca kimovca tega leta. Natančnejša določila se v kratkem objavijo.

Osrednji pripravljalni odbor je skoro dovršil svoja dela. Sklepi, ki se bodo predložili katoliškemu shodu v potrjenje, obsegajo obširen lep program za složno skupno delovanje vseh slovenskih stanov. Razposlali se bodo naslednje dni v presojo krajevnim pripravljalnim odborom po vseh delih slovenske domovine.

Učenjak in duhovnik, kmet in delavec, trgovec in obrtnik bodo na tem shodu videli, kako se dá skupno in vspešno v lepi slogi delovati za ljudstvo v duhu katoliških načel.

Ob tej slovesni priliki torej, ko se bo ves slovenski narod poklonil in posvetil Zveličarju sveta, ob tem kulturno važnem trenutku, ko si bomo sestavili navodila za delovanje in bojevanje dvajsetega stoletja, na ta odločilni dan prihité v belo Ljubljano zastopniki vseh slovenskih stanov in krajev, da združeni pod vodstvom svojih škofov, zjediniti po načelih in po težnjah, zborujemo Bogu v čast, narodu pa v prid in rast!

Zastava sv. križa naj mogočno vsplapola nad nami! Ime Zveličarjevo naj glasno zažri po slovenski zemlji! Njegovo presveto Srce izlij nad naš narod duha milosti, pravice in ljubezni!

V Ljubljani, na praznik presvetega Srca Jezusovega l. 1900.

Politični ogled.

Državni zbor spi, a med tem deluje ministerstvo pridno s § 14, s katerim si do-

voljuje vse denarne potrebščine. Cesar je zopet sam določil, koliko naj Avstrija in koliko Ogerska doprinaša k skupnim državnim stroškom. Od državnega zbora sklenjeni načrt zakona, po katerem bi bili zastavni listi deželnih kreditnih zavodov in hranilnic prosti rentnega davka, ni dobil najvišjega potrjenja.

Nemški posredovalni jezik nam hočejo vsiliti Nemci. To pa zategadelj, da bi njih sinovi tudi med drugimi narodi lahko dobivali kruh, ne da bi se jim trebalo drugega jezika učiti, in pa, to je skrivni namen, da bi bil tem hitreje pripravljen Prusiji most do morja slovanskega, do sinje Adrije. Vsi nenemški narodi so seveda odločno proti tej drzni zahtevi Nemcev. Slovenci pa odgovorimo na to zahtevo s tem, da damo švabsčini povsodi slovo. Proč z nemškim uradovanjem, proč z nemškimi napisi in pečati, Slovenec piši in govori le slovenski!

V Gradcu bodo priredila katoliška društva povodom 70. cesarjevega rojstnega dne veliko slavnost. Namestnik je prevzel pokroviteljstvo. Prireditelji slavnosti hočejo tudi sodelovanje vojaške godbe, ki je liberalnim in nacionalnim Gradčanom trn v peti.

Na Ogerskem so s 1. julijem odpravili kolek od lepakov, oglasov in koledarjev. V tostranski državni polovici so odpravili kolek od lepakov, in oglasov že v 70. letih, časniški kolek pa lani. Na Ogrskem je bil časniški kolek že več časa odpravljen.

Srbski narod je zares pomilovanja vreden zaradi svojih vladarjev. Med kraljem Aleksandrom in pravoslavnim nadškofom (metropolitom) Inokentijem je nastal razpor. Ministerski predsednik Gjurdjevič je v nekem lizunskem govoru omenil, da je sv. Jurij ubil samo enega zmaja, Aleksander pa že tri, zato zasluži trikrat večje čaščenje, in res srbski narod ga že sedaj časti kakor svetnika. To se je kralju zelo dopalo in dal se je imenovati od lizunov svetega. A metropolitu je bilo preveč take komedije in je pri kralju ugovarjal. Vsled tega sedaj grozna zamera. Razkralj Milan pa, ki se zadnji čas dela neki jako pobožnega, pa v tem slučaju stoji ob strani metropolita in mu izkazuje neomejeno spoštovanje in udanost. Vse je gnjilo!

Iz Rumunije se morajo izseljevati judje. Vlada jih sicer ne sili, a ljudska nevolja proti judom je tam velika, in vladi ta nevolja ljudska ni neljuba. Da bi se le krivonosci k nam v Avstrijo ne priselili!

V italijanski zbornici se je dosegla sprava med večino in manjšino. Volil se je

Prišla je bila k meni na vrt po zeljne sadike, in jaz sem jo podražila: »Minica, torej možila se boš?« Tikala sem jo, ker je bila naša druga sosedka. — In zarudela je, da je bila videti kakor zlahtna roža — in prikimala.

Jaz pa sem se šalila z njo in ji nagajala še dalje — in bogsigavedi zakaj sem ji še rekla pred odhodom: »Minica, zdi se mi, da ga imaš preveč rada. Glej, možje so včasih omahljivi, in Kostnika še niti leto dni ne poznaš! Kolikokrat se je že kje zaroka razdrila. Tudi meni se je tako zgodilo za mladih mojih let.«

Nikoli ne zabim, kako me je pogledalo njeno temno oko, tako plameneče, tako polno očitanja, kakor bi hotelo reči: »Kaj pa Vi veste, Vi mojega ženina premalo poznate!

Vso neizmerno ljubezen, vse zaupanje do njega, ki mu je bila zaročena, — povedal je njen pogled; — a zinila ni, niti besedice ne na to!

Pobrala je svoje sadike in odhitela kakor plaha srna preko vrta.

Gledala sem dolgo za njo — ko je že ni bilo nikjer več videti. Skoro mi je bilo žal do tega, kar sem djala. Nemara sem užalila rahločutno dekletce. A kljubu temu me je nekaka negotova slutnja navdajala, da sem imela prav — in hoté-nehote — dvojiti sem

začela, ali bode Minka srečna s trgovcem Kostnikom.

Premehka je — on pa nagel in vihrav — in — no — le poslušajte, kako je prišlo potem dalje.

Dočim so se vsi, smelo rečem, vsi pošteti prebivalci našega mesteca veselili nove zaroke — bila je nevoljna le trgovčeva strežnica Lenka. Bala se je, da je mlada gospa ne bode marala, da bo šla od hiše — sploh ni mogla že od nekaj ne trpeti, da bi si pridobil kedo Kostnikovo prijateljstvo in pa ljubezen. Ljubosumna je bila, povrh še hudobna — vsaj meni se je taka dozdevala — in jaz imam dobre oči.

V cerkvi je zraven mene v klopi sedela, ko so prvič oznanili novi par. Videla sem, kako je z jeznim pogledom švignila preko tja — na levo stran, kjer je navadno bila Minka — a danes je ondi ni bilo.

Mene je nevolja popadla. Lenka se je zlovoljno nasmehnila — in ko je zapustila cerkev, sem jo pogledala v obraz. Bilo je nekaj hudobno zadovoljnega v njem — in mene se je polastil nekakov nemir — najraje bi šla za njo iz cerkve, in ji rekla: »Lenka, pustite zaročenca pri miru — ne kalite jima sreče!« A premislila sem si; kaj me skrbijo tuje zadeve!

Pri Ribarjevih so vse pripravili za dobro nevesto. Krasno pohištvo je dobila, da so ga s šestimi vozovi komaj zapeljali tja v stanovanje, ki ga je bil ženin določil in najel. Minkina mati je vse razpostavljala in okusno uredila. Dva dni še manjka do poroke. Vse jo pričakuje z veseljem.

Bilo je v soboto okoli 4. ure popoldan. Namenili so obhajati imenitno južino, Minka si je to izprosila ter povabila vse svoje prijateljice, da se od njih poslovijo. Nevesta se je opravila v lepo rožnato obleko, bila je videti kakor angelj.

Kar nekdo hlastno potrka. V sobo stopi ženin Franc, ves razburjen — in nekaka ošabnost mu je bila začrtana na obrazu.

»Kje je Minka?« vpraša srdito, dasitudi je deklica že stala pred njim.

»Minka, povej mi resnico! Ali je res, da imaš napravljene zobe? Hitro povej!«

Deklica obledi. Tiho reče: »Seveda je res! Ali tega nisi vedel France? Ali ti ni nikdo povedal, kako grozovito bolezen sem imela pred petimi leti?« pristavi z negotovim glasom.

Hostnik ne odgovori besedice! Zravna se, kakor bi kdo užalil njegov ponos — potegne zaročni prstan z mezinca, zlat je bil z rudečim zlahtnim kamnom — mrzlo pogleda na mater, ki je ravno prihitela iz druge